

Seksualomsorg i kriminalomsorgen

- et pilotprosjekt støttet av Helsedirektoratet

Seksuell helse er et neglisjert tema i norske fengsler. Innsatte er overrepresentert i statistikkene for seksuelle overgrep, både som ofre og utøvere. Seksuell helse er viktig for god livskvalitet, men i praksis er tematikken underkommunisert vs. fysisk og psykisk helse. *Seksualomsorg i kriminalomsorgen* er en pilot der vi setter temaet på dagsorden både for ansatte og innsatte, med mål om å bidra til bedre livskvalitet, mestringsfølelse og en bedre tilbakeføring til samfunnet.

Oslo fengsel er prosjekteier. Prosjektet ble initiert av fengselsleder Nils L. Finstad inspirert av bokgave med bøker om seksuell helse fra Nytfestivalen i november 2019.

Prosjektbeskrivelsen er utarbeidet i samarbeid med Sustainable Passions, som også står bak Nytfestivalen og er samarbeidspartner i prosjektet. Prosjektet er støttet av Helsedirektoratet, gjennom deres tilskuddsordning for oppfølging av Strategi for seksuell helse (2017-2022) Snakk om det!

Tiltak

I løpet av 2020 vil vi gjennomføre en rekke tiltak for å skape varige endringer:

- Kompetanseheving for ansatte
- Gruppesamtaler for innsatte
- Brosjyre om seksuell helse for innsatte
- Seksuell helse-dag for innsatte med foredrag mv.
- Skape oppmerksomhet og økt bevissthet om temaet internt i kriminalomsorgen og gjennom media

I tillegg til en intern prosjektgruppe der både ledelse, innsatte og betjenter er representert, er det opprettet en ekstern referansegruppe for prosjektet. Røverradion, Wayback Livet etter soning, Nettverk etter soning (Røde kors), Bydel Gamle Oslo (ansvarlig for primærhelsetjenester i fengsel) og Kriminalomsorgens utdanningstjeneste KRUS deltar i referansegruppen.

Faglig bakgrunn

Mange innsatte sliter med sammensatte og komplekse problemer (*Helse- og omsorgstjenester til innsatte i fengsel*, Helsedirektoratet 2013). Dette krever en helhetlig tilnærming når man jobber med innsatte, likevel er seksuell helse sjelden eller aldri et tema – med mindre det er snakk om overgrep. Samtidig vektlegger regjeringen betydningen av en god rehabilitering (*Redusert tilbakefall til ny kriminalitet. Nasjonal strategi for samordnet tilbakeføring etter gjennomført straff 2017-2021*).

Det er i løpet av de siste fem årene gjennomført to kvalitative undersøkelser relatert til innsatte og seksuell helse i Norge. Masteroppgaven *Blir de innsatte i Oslo fengsel anerkjent*

som seksuelle vesener, og har de ansatte seksualitet og seksuell helse som tema i det daglige arbeidet med innsatte (Høyborg, S. og Hansen Urdal, S. Aalborg universitet 2015) viser at de ansatte anser seksualitet og seksuell helse hos innsatte å være en viktig tematikk, men at det ikke er fokus på dette i deres arbeid. Oppgaven *Forvaltning av seksualitet blant mannlige innsatte under soning* (Kvalevåg, S Universitetet i Agder 2017) tar for seg innsatte, som gir uttrykk for at det å ha et fungerende seksualliv i fengselet er viktig bl.a. for deres psykiske helse og evne til avkobling. I tillegg kom det fram at nærhet, følelsesmessig kontakt og forhold til partner var temaer de var opptatt av og hadde ønske om å snakke om.

Om Oslo fengsel og vår motivasjon for prosjektet

Oslo fengsel har 244 plasser og 216 ansatte som fyller ulike roller. Fengselet ligger i Oslo sentrum, og er en enhet med høyt sikkerhetsnivå. Det er kun mannlige innsatte, fra 18 til 70 år, gjennomsnittsalder 36 år som sitter både i varetekt og på dom. Gjennomsnittlig lengde på dom er på 482 dager.

Ansattgruppen i Oslo fengsel består av ulike profesjoner og folk med ulik utdannings- og erfaringsbakgrunn. Den største gruppen er fengselsbetjenter, som er både kvinner og menn. To prester og to sosialkonsulenter jobber også direkte med innsatte. Ansatte ved skole, Helseavdelingen og Fengselspsykiatrisk poliklinikk er ikke ansatt i Oslo fengsel, men er eksterne tjenester.

Mye av arbeidet i et fengsel har sikkerhet som fokus. Innsattes tilbud om aktiviteter ut over jobb og skole er kraftig redusert de siste årene, noe som bl.a. gir utslag i økt isolasjon og større psykisk belastning på de innsatte. Det gir også mindre mulighet for utvikling og bruk av sosiale ferdigheter og bearbeiding av tanker og følelser – som igjen kan få konsekvenser for graden av rehabilitering og en vellykket tilbakeføring til samfunnet.

Med bakgrunn i dette og kunnskapen om seksuell helsekompetanses betydning for god livskvalitet er prosjektet *Seksualomsorg i kriminalomsorgen* svært velkomment og motiverende. Prosjektet blir en pilot på dette feltet i Norge. I tillegg til effekten det kan ha for de innsatte, vil det kunne innebære et faglig løft, økt yrkesstolthet og bedre trivsel for de ansatte, samt positivt omdømme for fengselet. Det er også vårt mål å dele våre erfaringer og bringe temaet inn på arenaer både i kriminalomsorgen og eksternt.

Kontaktpersoner

- Pål Endresplass, Pal.Endresplass@kriminalomsorg.no
- Sylvia Høyborg, Sylvia.Hoyborg@kriminalomsorg.no